

GAST ZIJN IN ROEMENIË; VEEL OM OVER NA TE DENKEN Sjaan Roetman – reis 2011

Ruim twee weken geleden kwamen we terug uit Roemenië. In de afgelopen 20 jaar had ik natuurlijk veel verhalen gehoord en foto's gezien, maar nu wilde ik het wel eens zelf ervaren. Omdat er vast iemand anders is die een chronologisch verslag schrijft, wil ik aan de hand van een paar thema's wat indrukken weergeven.

GEVEN EN ONTVANGEN

Toen Tricht 20 jaar geleden de band met Küsmód begon, was het om te zingen als vrienden. Het helpen werd al gauw een groot deel van de band. Een vracht met laarzen voor alle bewoners herinner ik me nog. Er gaat nog ieder jaar een vrachtwagen met dozen vol kleding en wat andere spullen naar Küsmód. In Deil werd veel geld ingezameld voor speeltoestellen voor de school. En overal staan de blauwe kranen van de waterleiding die gedeeltelijk door Tricht is gefinancierd.

Al maanden zocht ik overal naar leuke cadeaus om mee te nemen. We geven graag en gemakkelijk van onze overvloed. Het geeft ons een fijn gevoel en het plaatst ons in een bepaalde positie. Maar al doende vond ik het ontvangen minstens zo belangrijk.

We kregen als cadeau van de mensen uit Küsmód een mooie houten poort. Een prachtig symbool voor gastvrijheid. De poort/deur staat altijd open voor jullie, werd er bij gezegd. Dat was ontroerend. Ik hoop dat we ook eens de gelegenheid krijgen om onze deuren te openen voor hen.

Altijd hoorde ik over gastvrijheid als mensen terug kwamen uit Roemenië. Gastvrijheid. Wat is dat? Je huis openstellen voor gasten. Warmte bieden en vriendelijkheid. Samen palinka drinken. Lekker eten maken en de kachel hoog opstoken. Je gast het gevoel geven dat hij welkom is. Dat gevoel van welkom is wel de basis.

Het zijn allemaal maar woorden. Pas als je het zelf aan den lijve hebt ondervonden, begrijp je wat er werd bedoeld. Persoonlijk vond ik het een bijzondere ervaring. Je ontvangt een warm welkom. Gewoon omdat je er bent. Je hoeft er niks voor te doen. Dat moet je durven ontvangen. Geven is veel makkelijker. Ontvangen maakt ons klein. Ontvangen is misschien wel een grotere kunst dan geven.

De gastvrijheid was er in de gastgezinnen, maar ook in de gemeenschappen. We werden overal onthaald met maaltijden en feesten. Steeds weer tafels vol met lekker eten en drinken.

Daarnaast is er nog wat je krijgt van de reisgenoten. Roemenië is een enorm eind weg, zodat je met elkaar heel wat uren in de bus doorbrengt. Ik vind het mooi om te zien hoe dat gaat. Iedereen mag er zijn zoals hij/zij is. Moppen tappend of stil naar buiten kijkend. Gedichten voordragend of breiend. Slappend of wakend. Kletsend of mijmerend. Lezend of zingend. Gangmaker of meeloper. Kortom: ik hoop dat iedereen zich zo op zijn gemak voelde als ik.

En dan die busmama's! Jannie, Nel en Maaike. Als je, zoals ik gewend bent om veel te zorgen (op mijn werk 25 mensen met een beperking, in mijn gezin en bij mijn moeder met alzheimer), is het echt een cadeautje om zo verzorgd te worden. Al die kopjes thee en koffie. De cake en koek die door Ria gebakken was. De lunches in de bus en alle tussendoortjes tot en met geschilde appeltjes aan toe. Ook een vorm van gastvrijheid die we mochten ontvangen.

Het zingen was voor mij iets nieuws. Ach, toen de kinderen klein waren zong ik graag kinderliedjes. En op mijn werk zing ik uit volle borst de daar geliefde smartlappen mee. Verder heb ik nog wel eens de neiging om te lopen neuriën wat door mijn puberkinderen zeer gênant werd gevonden. Maar "echt" vierstemmig zingen met een dirigent, dat is ook een soort cadeau. Want je wordt geholpen om het met elkaar zo mooi mogelijk te maken. Dat kan tot iets moois leiden, zoals Simon het treffend verwoordde in Bana. Dat geeft plezier en als je dan met elkaar voor de mensen in Roemenië optreedt, krijg je ook nog applaus en waardering ...

Zojuist vond ik nog een mailtje van mevrouw Lidia Szabó van het kinderkuis in Tirgu Mures. Ze had genoten van onze liederen en vooral van 'Fönn a csillagok felett' ('Boven bij de sterren').

ZORG

Omdat ik in de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking werk ben ik in andere landen extra nieuwsgierig naar hoe de zorg geregeld is.

Op maandag gaan we naar het naburige dorp Szolokma. Daar zingen we voor de dorpsbewoners onze liederen. Ik ben blij verrast tussen de vrouwen met hoofddoeken een man met het downsyndroom te zien. Zo hoort het: 'gewoon meedoen'. Maar ik ben bezorgd over hoe het zal gaan als zijn oude moeder niet meer voor hem kan zorgen of wegvalt.

In Küsmód logeren we bij Zoltán en Ica met hun 2 kinderen. Als we foto's laten zien uit Nederland van onze familie en ons werk vertelt Ica dat ze een gehandicapte broer heeft. Ze vertelt het met een bedrukt gezicht en ik heb het gevoel dat ze er verder niet over wil praten. Onze gebrekkige communicatie is ook niet geschikt om toch nog verder te vragen naar haar ervaringen. Jammer!

De vader van onze gastheer Zoltán is een gemoedelijke man van rond de 70 jaar. Hij heet Ferenc en komt regelmatig even de kamer binnenlopen voor een palinkaasje of een praatje. Omdat hij op zondag ook mee eet, denk ik dat hij min of meer bij het gezin hoort. Met handen en voeten en een woordenboek wordt me duidelijk dat hij toch nog een eigen huis heeft. Het staat aan de overkant van de weg.

Op een ochtend maakt hij me duidelijk dat ik mee moet om iets te bekijken. In zijn tuin lopen kippen en de tomaten en paprika's hangen te blozen aan de planten in de moestuin. Onder een afdakje worden de druiven geperst. Maar daar gaat het allemaal niet om. Hij is een nieuw huis aan het bouwen waar hij erg trots op is. Ik bewonder het huis in aanbouw en op zijn verzoek maak ik foto's.

Dan mag ik ook nog het huis zien waar hij nu in woont. Binnen blijkt er ook een vrouw bij hem te horen. Dat had ik nog niet begrepen. Zij heeft wel wat anders te doen dan naar de overkant lopen en kijken hoe het met het gezin van haar zoon gaat. Ze zorgt namelijk voor haar zeer oude moeder. In de kamer is ze net bezig om haar in bed te wassen.

Maar er is meer te zien. In de keuken wordt de boiler getoond en het gastel naast het houtfornuis. Dan troont Ferenc me mee naar het souterrain. Diepvrieskisten vol vlees en groentes daar en veel appels, waar mogelijk nog palinka van gemaakt moet worden. Maar wie schetst mijn verbazing als ik in een andere kamer in het souterrain nog een oude vrouw in bed zie liggen. Dat blijkt de moeder van Ferenc te zijn. Ze is al jaren bedlegerig, doof, verlamd en waarschijnlijk ook dement. Als ik vraag naar haar leeftijd, geeft Ferenc wat tegenstrijdige informatie, maar ze moet rond de negentig zijn. Als ze mijn hand pakt, ga ik een poosje naast haar zitten. Ik kan geen woord met haar wisselen, maar hoop dat het strelen van haar hand en wang genoeg is.

Net als bij de broer van mijn gastvrouw kan ik mijn nieuwsgierigheid niet verder bevredigen. Want de communicatie is niet toereikend om te vragen of het een keus is om voor twee bedlegerige moeders te zorgen of dat het gewoon niet anders kan. Gelukkig heeft dit stel een flink huis en de nodige luxe zoals warm water en een wasmachine. Er zullen zeker schrijnendere situaties zijn, maar toch maakt het veel indruk op me.

En hoe zal het met de volgende generatie gaan? Zoon en schoondochter van Ferenc hebben allebei een baan buitenshuis.

In Tirgu Mures bezoeken we met een kleine delegatie van ons reisgezelschap het Lidia-home. Er wonen 17 kinderen in diverse leeftijden in dit kinderhuis. Het huis wordt geleid door Lidia Szabó op een bevlogen en indrukwekkende manier. Er is altijd te weinig geld, want van de regering krijgen ze per kind slechts € 24,- per maand. Daar kun je een kind nog niet van te eten geven, laat staan het personeel betalen en het huis onderhouden. De geldproblemen lijken geen invloed te hebben op de kinderen. Die zien er goed uit en zijn vrolijk. Lidia en haar mensen zijn afhankelijk van sponsors en vrienden.

Zo wordt er hier en daar een tipje van de sluier opgelicht. Maar al met al heb ik nog geen echt beeld van de zorg in Roemenië. In Küsmód ruilen een deel van de mensen hun poepdozen in voor badkamers en auto's doen hun intrede, maar het zorgen voor zwakken in een samenleving is weer een ander verhaal. Ik hoop dat er snel goede zorg is voor mensen die dat nodig hebben.

ROMANTIEK???

Wat is toch die fascinatie voor het oude wat we in Roemenië tegenkomen? Mooi zijn die buiten-wc's in de tuin met hun houten deurtjes. Alsof we in het openluchtmuseum rondlopen. De paard en wagens doen het goed op de foto, net als de kuddes koeien en schapen. We genieten van een erf met mooie voorraadbakken met maïs, maar mag de schotelantenne ook op de foto? Het lijkt alsof we geprikkeld worden om vroeger te idealiseren want het ziet er allemaal zo gezellig uit. Maar misschien is het toch een beetje naïef om te denken dat het eenvoudige leven garant staat voor eenvoudig geluk. Wat missen we in ons eigen ingewikkelde volle leven aan eenvoud en simpele waarden? Want wie wil echt zijn mobiliteit inruilen voor paard- of benenwagen?

En ik wil ook mijn eenvoudige badkamer niet kwijt voor een mooi houten deurtje. Iedereen verlekkert zich aan de mooie kookfornuizen op hout, maar geef mij toch maar mijn keuken met gasstel, koffiezetapparaat en koelkast.

Een mooie kast met kantjes aan de planken vol weckpotten toont niet de moeite van dagen boven weckketels staan. Dat leuke erf met kippen en een varken is na een paar dagen regen vooral een vieze modderpoel. De moestuin met mooie planten en smakelijke paprika's vergt heel wat gezwoeg. Wie wil zijn supermarkt er voor ruilen?

Er is natuurlijk een heel verschil met 20 jaar geleden. Toen was het bittere noodzaak om zelf groente te kweken en in te maken. Toen was het noodzaak om hout te verzamelen voor het fornuis. En als je dan bij al dat gezwoeg wel af en toe een borrel wilde, moest je hem zelf stoken.

Die gewoontes zijn niet in een paar jaar verdwenen en misschien is de zelfgestookte palinka wel gewoon de lekkerste. Die zelfgekweekte paprika's en tomaten zijn in elk geval heerlijk.

Maar er zijn nu 2 winkels in het dorp en er zijn auto's, zodat je ook makkelijk eens iets uit een naburig dorp of stadje kunt laten meebrengen.

Er is zoals overal ter wereld een groot verschil in inkomen en mogelijkheden. Ik weet niet voor wie het nog noodzaak is om alles zelf te maken en voor wie een keuze. Het blijft mooi om te zien. Maar ik bedenk daar wel bij hoe veel moeite het vaak kost.

TOT SLOT

Deze indrukken van onze reis naar Roemenie zijn persoonlijk. Ieder zou een heel verschillend verhaal kunnen schrijven. Hopelijk doen een aantal reisgenoten dat ook.

Ondanks de vermoeidheid die nog weken nadien opspeelt, is het absoluut de moeite waard om het te ervaren. Ik kan het iedereen aanraden die nog twijfelt. Pak de kans als hij weer komt!